Liečivé rastliny používané na zmiernenie prechodných srdcových ťažkostí

Zverejnené: 20. februára 2025 | Autor: PharmDr. Michaela Barkociová, PhD.

Crataegi folium cum flore – list hlohu s kvetom (*Crataegus monogyna* – hloh jednosemenný, *Crataegus laevigata* – hloh obyčajný, Rosaceae)

List hlohu s kvetom sa tradične používa nielen vo forme rezanej drogy určenej na prípravu záparu, ale na trhu nájdeme pomerne veľké množstvo rôznych druhov extraktov v tuhých či kvapalných liekových formách určených na perorálne užívanie, vrátane čerstvo vytlačenej šťavy. Zriedkavejšie sa používajú aj iné druhy rodu *Crataegus*, ako *C. pentagyna* (hloh päťsemenný, *C. nigra* (hloh čierny), či *C. azarolus* (hloh stredomorský).

Ak sa počas dvoch týždňov užívania srdcové príznaky nezlepšujú, alebo sa zhoršujú, odporúča sa vyhľadať lekársku pomoc kvôli hroziacemu zanedbaniu diagnostiky a liečby vážneho srdcového ochorenia. Pod lekárskym dohľadom je však podľa dostupných klinických údajov bezpečné aj dlhodobejšie užívanie prípravkov z hlohu,

skúšali sa až po dobu dvoch rokov bez výraznejšieho rizika.

Extrakty z hlohu boli skúmané najmä pri chronickom srdcovom zlyhávaní v mnohých klinických štúdiách, k dispozícii sú dokonca aj ich metaanalýzy. Ukázali sa účinné v zmierňovaní príznakov srdcového zlyhávania (ako napr. dýchavičnosť, znížená tolerancia fyzickej námahy, resp. znížená fyzická výkonnosť, slabosť, únava, palpitácie či periférny edém), v zlepšení ejekčnej frakcie srdca ako aj v redukcii rizika náhlej srdcovej smrti a v zlepšení kvality života pacientov. Pozorované bolo aj zníženie krvného tlaku a tepovej frekvencie. V jednej štúdii bol dokonca efekt extraktu z hlohu porovnateľný s kaptoprilom.

Ex vivo bol vo viacerých pokusoch potvrdený pozitívny inotropný efekt a vazodilatačný účinok, v preklinickom výskume bolo pozorované zlepšenie funkcie srdca a prevencia infarktu myokardu, resp. ischemicko-reperfúzneho poškodenia srdca, zníženie patologicky zvýšeného krvného tlaku (ale nie normálneho tlaku), zníženie rizika rozvoja hypertrofie srdca ako aj dysfunkcie endotelu (súvisiacej so starnutím), antiagregačná a hypolipidemická aktivita.

Odporúčané štandardné postupy liečby srdcového zlyhávania prešli za posledných 30 rokov výraznými zmenami a akákoľvek liečba, ktorá nie je v súlade s odporúčanými postupmi, je v súčasnosti spájaná so zvýšenou mortalitou. Keďže väčšina klinických štúdií s hlohom nebola dizajnovaná tak, aby skúmala kritériá, ktoré sa aktuálne vyžadujú pri veľmi prísnom posudzovaní úspešnosti liečby srdcového zlyhávania, nepovažujú sa viac za dostatočný dôkaz účinkov hlohu na to, aby mohli byť prípravky z neho registrované ako lieky. Napriek tomu, že extrakty z hlohu sa v nich ukázali účinnejšie ako placebo, boli účinné rovnako, alebo menej, ako štandardná terapia srdcového zlyhávania a neboli pozorované ďalšie pridané benefity pri kombinácii hlohu a štandardnej terapie oproti štandardnej terapii samotnej.

V klinických štúdiách boli najčastejšími nežiaducimi účinkami listu hlohu s kvetom závrate, nevoľnosť, gastrointestinálne ťažkosti, bolesti hlavy a palpitácie (ktoré ale pravdepodobne súviseli skôr so základným ochorením). Ich výskyt bol však pomerne nízky, vo väčšine štúdií nižší alebo podobný ako v placebo skupinách.

Liekové interakcie v klinických štúdiách neboli pozorované, hloh sa však skúšal pri srdcovom zlyhávaní aj ako prídavná liečba v kombinácii so štandardnou farmakoterapiou, ako sú ACEi, betablokátory, diuretiká (najmä spironolaktón) či digoxín, ako aj v kombinácii s amiodarónom, nitrátmi či antihypertenzívami.

Použitie u detí sa neodporúča do 18-tich rokov z dôvodu chýbajúcich štúdií o bezpečnosti, ale tiež preto, že akékoľvek srdcové ťažkosti u detí vyžadujú najskôr posúdenie odborníkom a vylúčenie závažných ochorení srdca. Hloh je tiež kontraindikovaný pri precitlivenosti na jeho účinné látky a neodporúča sa ani počas obdobia gravidity a laktácie z dôvodu nedostatkov údajov o bezpečnosti.